

Kun Tibor

JÖTTÜNK VALAHONNAN, MEGYÜNK VALAHOVÁ

Az oszét irodalomról vajmi keveset tudunk. A Kaukázusban található Oszétiáról és annak sokat szenvedett népéről már jóval többet. Az oszétok döntő többsége az Oroszországhoz tartozó Észak-Oszétia-Alánia Köztársaságban, kisebb részük Grúziában és a Grúziától elszakadt Dél-Oszétiában, illetve Törökországban él. Az oszétok az iráni népek csoportjához tartoznak, nyelvük egyetlen élő rokona a jászok egykori nyelvének. A Magyarországra a XIII. században betelepült jászok az oszét nyelv egyik dialektusát beszélték a XVI. századig. Az Országos Levéltárból 1957-ben előkerült, 1422-ben keletkezett jász nyelvemlékben fellelhető *daban horz*, vagyis a *jó napot* köszönés ma is így hangzik oszétül. (Szorosan talán nem tartozik ide, de a szegedi egyetem bölcsészkarán, a felvételi vizsgán az egyik későbbi tanárom is ugyanígy, jász / oszét nyelven üdvözölt, amikor beléptem az ajtón... Meglepődni nem volt időm, szerencsére eszembe jutott a Jász Múzeum egyik tárlója, amelyikben példák sorakoznak a jász szójegyzékből. Az első sornál tovább sohasem jutottam az olvasásban, de abban van a *daban horz*, így azonnal fordítottam a többieknek...)

Az oszét irodalom magyarra fordításában egyedülálló munkát végez a kunszentmártoni *Kakuk Mátyás*. Az idén nyolcvan éves, megyei pedagógiai díjjal kitüntetett tanár 2010-ben egy oszét nyelvi példatárat és szótárt jelentetett meg, 2012-ben pedig „Oszétia népi költőjének”, *Dzaszohtü Muzafernek* verseiből és példázataiból válogatott egy kötetre valót. Kakuk Mátyás szerzői kiadásban köszönti a kaukázusi poétát hetvenötödik születésnapja alkalmából, s mutat be részleteket munkásságából, *Oszét szülőföld* címmel, a magyar olvasóknak.

Dzaszohtü Muzaffer 1937-ben született Észak-Oszétiában. Pedagógiai főiskolát és pártfőiskolát végzett. Volt kulturális tudósító, pártinstruktor, az oszét televízió és rádió alelnöke, szerkesztette az Ifjú kommunista és az Úttörő című lapokat, tagja lett az írószövetségnek. 1987-ben a „Kultúra érdemes munkása” kitüntetést kapta. A két évtizede „kimúlt” Szovjetunió nemigen kínálhatott sokkal többet egy, a kultúra területén tevékenykedő, elhivatott embernek.

Muzaffer első verseit az ezerkilencszázötvenes években közölték különböző időszakos kiadványok. Napjainkig húsznál több könyve jelent meg: regények, elbeszélések, példázatok, verseskötetek. Kakuk Mátyás fordításában az 1984 és 2007 között napvilágot látott írásaiból szemezgethetünk.

Az Ír patak völgye oszét rokonunk szülőföldje, ahol kinyílt rá a világ, olyan kincs, amelynek nincs ára. Mindig elgondolkoztatja az élet rendjéről, újra és újra lajstromba veszi hétköznapi csodáit, legelőbb az erőt adó erdőt, a Kobosztit, aminek madárcse-resznyeje a vérét festi vörösre. Hazája a háza, ahonnan ablakot nyit a lelkének.

Az hetvenes években Dzaszohtü Muzaffer Magyarországra látogatott, és a városunkban látott Lehel kürtje egy tizenegy fejezetből álló elbeszélő költemény megírására

ösztönözte. Kakuk Mátyás a mű utolsó szakaszát illesztette bele a kötetbe, ahol Lehel csapásától a német császár úgy esett össze, „mintha üres zsák lett volna”. Ebben a témában, azt hiszem, csak Petőfi dolgozott hasonló hosszúságban, négyszer is nekiállva a történetnek. Bár ő úgy kezdi a Lehel vezér című, terjedelmes versét, hogy „Nem nagy hírű város Jászberény városa, / És itt a nyakam, hogy nem is lesz a soha...” Az oszét költő a négysorosokban is kipróbálta magát, ezernél több ilyen verset írt. Villanófényben állnak itt a szavak életről, halálról, jellemről és jellemtelenségről, a patak daláról, kommunistákról és demokratákról. Barátokról és ellenségekről. Szimplán, olyan egyszerűen, mint egy sárga tányér.

Muzafer példázatai rövid, prózai dolgozatok. Magányos erdőkerülés közben megfigyel, aprólékosan leír utat, fűvet, fát, bokrot, virágot, gyümölcsöt, madarat, vadat.

S ahogyan a régi fabulákban, emberi tulajdonságokkal ruhazza fel őket, és levonja a tanulságokat. „A rossznak olyan rossznak kell látszania, amilyen rossz, a jónak pedig olyan jónak, amilyen jó. Ne mosódjék el a jónak a jósága, a rossznak – a rossz-szasága...”

Eljár az idő, de – amint azt Dzaszohtü Muzafer legutóbbi versgyűjteményének címe is mondja – a lélek nem öregszik. Akárhonnan jöttünk, akármerre tartunk. Aztán lehet egy utolsó kívánságunk, hogy „olyan helyre temessetek, ahonnan látszik a házunk.”